

פרשת אמור
יהודה ראק

פרשת המועדות

א. הקשיים ב'פרשת המועדות'

הקדמה

פרק כ"ג בפרשתנו ידוע כ'פרשת המועדות'. בשיעור הנוכחי ננתח את הפרק מבחינה מבנית ותוכנית, ונראה כי יש שתי מגמות שונות בקביעת המועדות.

נצטט תחילה את הפרק עם דילוגים, תוך התמקדות בעיקרי הדברים ובשלבם המבניים:

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדֵי:

(ג) שְׁשֵׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלֶאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבַּת הוּא לֵה' בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם:

(ד) אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם:

(ה) בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרָבִים פֶּסַח לֵה': (ו) וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חַג הַמִּצּוֹת לֵה' שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ: (ז) בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (ח) וְהִקְרַבְתֶּם אֵשָׁה לֵה' שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

(ט) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (י) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נוֹתֵן לָכֶם וְקִצְרְתֶם אֶת קְצִירָהּ וְהִבֵּאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל הַכֹּהֵן... (יט) וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמִּחְרַת הַשַּׁבָּת... (כ) וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לֵה': ... (יח) וְהִקְרַבְתֶּם עַל הַלֶּחֶם שִׁבְעַת כֶּבֶשִׂים... אֵשָׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לֵה': ... (כא) וּקְרַאתֶם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת עוֹלָם בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם...

(כג) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כד) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם שַׁבְּתוֹן זָכְרוֹן תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ: (כה) כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְהִקְרַבְתֶּם אֵשָׁה לֵה':

(כו) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כז) אַךְ בְּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכַּפָּרִים הוּא מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אֵשָׁה לֵה': (כח) וְכָל מְלֶאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה כִּי יוֹם כַּפָּרִים הוּא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם: (כט) כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תַעֲנֶה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרְתָהּ

מֵעַמִּיהָ: (ל) וְכָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָּל מְלֶאכֶה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְהִאֲבֹדְתִי אֶת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקְרַב עִמָּה: (לא) כָּל מְלֶאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם: (לב) שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן הוּא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בַּתְּשׁוּעָה לַחֹדֶשׁ בְּעָרֵב מִעָרֵב עַד עָרֵב תִּשְׁבְּתוּ שַׁבְּתֵיכֶם:

(לג) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (לד) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חַג הַסֻּכּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לֵה': (לה) בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (לו) שִׁבְעַת יָמִים תִּקְרְבוּ אֵשָׁה לֵה' בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אֵשָׁה לֵה' עֲצֵרַת הוּא כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

(לז) אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ לְהִקְרִיב אֵשָׁה לֵה' עַלֶּה וּמִנְחָה זָבַח וְנִסְכִּים דַּבֵּר יוֹם בַּיּוֹמוֹ:

(לח) מְלַבֵּד שַׁבְּתַת ה' וּמְלַבֵּד מִתְּנוּתֵיכֶם וּמְלַבֵּד כָּל נְדָרֵיכֶם וּמְלַבֵּד כָּל נְדָבְתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לֵה':

(לט) אַךְ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַסְפְּכֶם אֶת תְּבוּאוֹת הָאָרֶץ תַּחֲנוּ אֶת חַג ה' שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שַׁבְּתוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שַׁבְּתוֹן: (מ) וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר... (מא) וְחִגְתֶּם אֹתוֹ חַג לֵה' שִׁבְעַת יָמִים בַּשָּׁנָה חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם... (מב) בְּסֻכּוֹת תִּשְׁבּוּ שִׁבְעַת יָמִים...

(מד) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מִעְדֵי ה' אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

הקשיים בכותרות הפרק

הקושי הראשון בפרשת המועדות הוא ביחס שבין פסוק ב' לבין פסוק ד'. שני הפסוקים נראים כמשפטי פתיחה ומספקים כמעט אותה אינפורמציה. ביניהם, התורה מצווה על השבת (ג'). לשם מה יש צורך בשני פסוקים כאלה, וכיצד בא משפט פתיחה בפסוק ד' אחרי שהתורה כבר תיארה מועד אחד (השבת)?

הרמב"ן כאן (בפסוק ב') נדרש לשאלה זו, ומציע שני פירושים:

א. פסוק ב' הוא פתיחה כללית לפרק, ופסוק ד' מהווה פתיחה נוספת הרלוונטית רק למועדים הנזכרים אחריה, כלומר, לכלל המועדים מלבד השבת. הדגש בפסוק ד' הוא על המילה "במועדם": אלו הם אשר יכולים לחול בכל מועד שהוא, כלומר, בכל יום מימות השבוע; בניגוד לשבת, אשר מעצם הגדרתה חלה תמיד ביום השביעי.

הקושי בהסבר זה הוא בהנחה ש"במועדם" מתייחס ליום מימות השבוע דווקא, ובפירוש שמשמעות "במועדם" הוא שכל 'מועד' יכול לחול במועדים שונים. פשוטות הפסוק הוא שכל אחד מן המועדים נקרא וחל במועדו, כלומר, בזמן המיועד לו, וזה יכול להיאמר גם על השבת.

הרמב"ן מביא מכאן ראיה לפירושו השני; וכבר ראינו את הקשיים שבפירוש זה.

זאת ועוד: פשוטות הפסוקים הנ"ל מורה שהמועדים בפרשה הם מועדים שיש בהם קרבנות, מלבד הזדמנויות אחרות של הקרבת קרבנות, כנדרים ונדבות. השבת מופיעה ברשימת ההזדמנויות האחרות להקרבת קרבנות, ומשמע מכך שבשבת מקריבים קרבנות. אולם, השבת היא המועד היחיד בפרשה שבו לא נזכר עניין הקרבנות כלל! אנחנו יודעים, כמובן, שיש קרבן מוסף בשבת; אך הציווי על מוסף השבת נמצא רק בפרשת פנחס² (במדבר, פרקים כ"ח - כ"ט).

קשיים נוספים

פסוקים ל"ז - ל"ח הם קשים גם מבחינה אחרת: מצד תוכנם וסגנונם ניכר שהם פסוקי סיום; אלא שהם מופיעים באמצע הפסוקים העוסקים בחג הסוכות: ארבעה פסוקים שלמים (ל"ט - מ"ג) עוסקים בחג הסוכות לאחר שהתורה כבר סיכמה "אלה מועדי ה'".

פסוקי חג הסוכות הבאים אחרי פסוקים ל"ז - ל"ח קשים גם בכך שהם חוזרים על אינפורמציה הידועה כבר מקודם - מה מוסיף פסוק ל"ט שלא ידוע מפסוקים ל"ד - ל"ה?

בעיה מבנית נוספת היא, שמצד אחד יש לפרשה פתיחה וסיום: "אלה מועדי ה'...אלה מועדי ה'...", המתייחסים לכלל המועדות בפרשה כאל תוכן הפרשה; אך מצד השני, רוב המועדות נבדלים זו מזו בדיבור חדש. כלומר, ה' בדיבור הראשון ציין שמדובר בהתחלה של רשימת מועדות מלאה, והתייחס לרשימה זו אף בסיכום; אך בסוף כל מועד סיים דיבורו, ולאחר מכן פתח דיבור חדש למועד הבא.

ב. שתי הבחינות בפרק

חלוקת פסוקי הפתיחה והסיום של הפרק לשתי בחינות

על כרחנו אנו מפרשים שיש בפרשה שתי בחינות³.

העובדה שלפרשה יש שני משפטי פתיחה (פסוקים ב' וד'), ומשפט סיום (פסוקים ל"ז - ל"ח) המופיע לפני סיומה

ב. השבת איננה מוגדרת כאן כלל כמועד. פסוק ב', כמו פסוק ד', מתייחס רק למועדים שמהפסח ואילך. השבת בפסוק ג' מופיעה כאן לא כפרט ברשימת המועדים, אלא דווקא כדי לבטא ניגוד בינו לבין המועדים. כלומר, "מועדי ה' הם מועדי, אבל השבת היא שבתו". כיוון שבאזכור השבת בפסוק ג' התורה סתתה ממגמתה העיקרית, מגמת רשימת המועדות, בפסוק ד' התורה חוזרת על עיקרו של פסוק ב', ופותחת שוב את רשימת המועדות.

הניגוד בין השבת לבין המועדות, על פי פירוש זה השני של הרמב"ן, הוא במלאכת אוכל נפש: בניגוד ליתר המועדות, בהם נאסרה רק "מלאכת עבודה" (ראו למשל פסוק ז'), כלומר מלאכת ייצור ולא מלאכת צריכה, בשבת "לא תעשה כל מלאכה" (פסוק ג') - אפילו מלאכת אוכל נפש.

הקשיים בפירוש זה של הרמב"ן הם רבים. ראשית, הרמב"ן מניח שהמילה "מועד" כוללת כאן משמעות של היתר אוכל נפש, והנחה זו לא ברורה כל עיקר. שנית, לפי פירוש זה של הרמב"ן, לא ברור מדוע התורה הייתה צריכה בכלל לכתוב את פסוק ב'. התורה הייתה יכולה לפתוח בציווי על השבת, תוך הדגשת המונח "שבתו" ואיסור "כל מלאכה", ולאחר מכן לצוות על המועדים, והיינו מבינים היטב שיש כאן חילוק מהותי בין השבת לבין המועדים. השיטה שבה התורה נקטה בה מותרת חוסר בהירות באשר למעמד השבת כמועד.

הקושי החמור ביותר בשיטת הרמב"ן הוא בכך שברשימת המועדות יש מועד הזהה לחלוטין לשבת מבחינת מעמד אוכל נפש: יום הכיפורים. הרמב"ן עצמו (לקמן בפסוק ז') עומד על כך שביום הכיפורים האיסור הוא על "כל מלאכה" כשבת, מפני שכמובן אין בו היתר אוכל נפש. לפי פירוש הרמב"ן, שהגדרת המועדות ברשימה זו היא אלה שנאסרה בהם רק "מלאכת עבודה", יום הכיפורים היה צריך להופיע קודם לכן, עם השבת.

הרמב"ן עצמו מעדיף את פירושו השני. מלבד שני פירושים אלה הוא גם מביא פירוש שלא על דרך הפשט, אלא "על דעת רבותינו", שיש כאן "רמז לעיבורים"¹. נראה, שעדיין לא באו פסוקים אלה על פתרון הנכון.

קשיים נוספים במעמד השבת בפרק

מעמד השבת בפרקנו הוא בעייתי מבחינה נוספת. בפסוקים ל"ז - ל"ח נאמר:

אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ לְהַקְרִיב אֹשֶׁה לָהֶם... מִלֶּבֶד שְׁבֹתַת ה' וּמִלֶּבֶד מִתְּנוּתֵיכֶם וּמִלֶּבֶד כָּל נִדְרֵיכֶם וּמִלֶּבֶד כָּל נִדְבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָהֶם:

מכאן, שהשבת איננה חלק מ"מועדי ה'", והיא איננה כלולה ברשימת המועדות. כיצד הפסוק מסכם שהמועדים בפרשה הם מלבד השבת, והרי השבת היא המועד הראשון בפרשה?

1 כלומר עיבור החודש ועיבור השנה.

2 ראו שיעורנו לפרשת פנחס.

3 אנחנו משתמשים כאן במתודולוגיה פרשנית המכונה 'שיטת הבחינות'. שיטה זו פותחה על ידי הרב מרדכי ברויאר. את דברי הרב ברויאר על אודות שיטתו ואת פרשנותו באמצעות שיטתו ניתן למצוא בספרו 'פרקי מועדות', בספרו 'פרקי בראשית' ובספר 'שיטת הבחינות' של הרב מרדכי ברויאר. לפי שיטת הבחינות, הקב"ה כתב את התורה במבנה ריבודי, עם סיפורים או קטעים הלכתיים מקבילים, 'בחינות' שונות, שכל אחד מהם יכול לעמוד ולהקרא בפני עצמו, באופן שתתכנה סתירות ביניהם. לעיתים רבות הקטעים משולבים זה בזה ליצירת קטע מצורף. הקטע המצורף מטשטש את נקודות המעבר מבחינה לבחינה, אבל גם משמר את הקשיים שבמעברים ביניהם. כל בחינה מביעה תוכן עצמאי, שהוא חשוב כשלעצמו, ויש יחס בין הבחינות המצדיק את שילובן בקטע אחד. באמצעות הקשיים הנובעים מצירוף הבחינות, כגון כפילויות וסתירות, ניתן לחשוף את שתי הבחינות העצמאיות ולאחר מכן לעמוד על משמעויותיהן. כאן, ניישם מתודולוגיה זו לפרשת המועדות.

(כ"ג - כ"ד) וַיִּדְבֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר...

(כ"ו) וַיִּדְבֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר...

(ל"ג - ל"ד) וַיִּדְבֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר...

לפי דרכנו יש לומר שבחינה II, בה נמצא משפט הפתיחה "אלה מועדי ה'" (ד), וגם משפט הסיום (ל"ז - ל"ח), היא אכן דיבור אחד ארוך. הדיבורים העצמאיים (ט' - י'; כ"ג - כ"ד; כ"ו; ל"ג - ל"ד), לפי זה, שייכים לבחינה I. משום כך משפט הפתיחה של בחינה I (ב') איננו כולל כינוי רומז ("אלה") למועדות ההמשך, באופן שהיה נשמע ככותרת של רשימה, אלא הוא מנוסח כקביעה עצמאית (המילה "אלה" בפסוק ב' רומזת לביטוי "מועדי ה'" שבתחילת הפסוק, כך שנוצר משפט יחוד אשר בו "מועדי ה'" הוא הנושא התחבירי, והמילים "הם מועדי" הן נושא המשפט). קביעה כללית זו על אודות מועדי ה' מתפקדת כהצגת נושא כללי, הנמשך לאורך דיבורים שונים, אך מבחינה תחבירית היא עצמאית⁴.

הדמיון והשוני בין הבחינות

בחלוקה שחילקנו עד כה די כדי לעמוד על המאפיינים הטקסטואליים הבסיסיים של הבחינות. שני משפטי הפתיחה מגדירים את נושא הפרק כ"מועדי ה'", שהם הזמנים אשר עם ישראל 'קוראים אותם מקראי קודש'. כלומר, הנושא המרכזי של הפרשה, המשותף לשתי הבחינות, הוא ציווי על קידוש זמנים לה', ועל האופנים השונים לביטוי קדושה זו. הבחינות נבדלות זו מזו באמצעים לקידוש הזמנים ובביטויים המעשיים של קדושה זו, כפי שנראה בהמשך.

ביטוי מעשי אחד של קדושת הזמנים הוא משותף לשתי הבחינות - איסור המלאכה. איסור מלאכה מופיע בפסוק ג', לגבי השבת, השייכת ל-I, וגם בפסוקי הסוכות השייכים ל-II (ל"ד - ל"ו). איסור המלאכה, אם כן, הוא הביטוי הבסיסי ביותר של קדושת הזמנים. משמעותו, כנראה, הוא יחוד הזמן מצרכי החולין לשם התמקדות בה' ובעבודתו, במשמעות הכללית ביותר של עבודה זו.

אולם, במאפיינים אחרים הבחינות נבדלות זו מזו. ההבדל הבולט ביותר הוא בעניין קרבנות המועדים. משפט הסיום של בחינה II מגדיר את האופן שבו קוראים את המועדים מקראי קודש כהקרבת אשה לה':

(לז) אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ לְהַקְרִיב אִשָּׁה לַה' עֲלֶיהָ וּמִנְחָה זָבַח וּנְסֻכִים דָּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ:

המלא של הפרשה, מלמדת שיש כאן שתי בחינות. כל משפט פתיחה פותח בחינה אחרת, כאשר השבת (ג') שייכת רק לבחינה אליה שייך משפט הפתיחה הראשון (ב'). בחינה זו תקרא להלן: בחינה I. בבחינה II, פסוק ד' הוא פסוק הפתיחה, ואין לפניו כלום בקטע זה.

בדומה, משפט הסיום (ל"ז - ל"ח) שייך רק לבחינה אחת, ופסוקי חג הסוכות המופיעים אחרי משפט הסיום (ל"ט - מ"ג), שייכים רק לבחינה אשר בה אין משפט סיום.

במשפט הסיום נאמר:

אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ... מִלֵּבַד שֶׁבֵּת ה'...

מכאן, שמשפט הסיום שייך לבחינה בה לא מופיעה השבת ברשימת המועדות, כלומר, לבחינה אליה שייך משפט הפתיחה השני - בחינה II. ממילא, פסוקי הסוכות המופיעים אחרי משפט הסיום שייכים לבחינה אליה שייך משפט הפתיחה הראשון (I).

מעתה מובן גם כיצד משפט הסיום מאפיין את המועדות כזמנים של קרבנות מיוחדים, חרף העובדה שבשבת לא נזכרים קרבנות: בבחינה II (בה מופיע משפט הסיום), השבת כלל איננה נזכרת בפרקנו.

ניכר מסגנונו של פסוק ל"ט, הבא מייד אחרי משפט הסיום, שהוא מוסר מידע חדש, העוסק בקביעת חג הסוגות:

אֶךְ בַּחֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵי יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַסְפְּכֶם אֶת תְּבוּאֹת הָאָרֶץ תַּחֲגוּ אֶת חַג ה' שֶׁבַעַת יָמִים בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁבֵּתוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שֶׁבֵּתוֹן:

מכאן, שבבחינה זו חג הסוכות לא נזכר קודם לכן, אלא פסוקים ל"ד - ל"ו שייכים לבחינה II.

שתי הבחינות לפי הניתוח שלנו עד כה הן:

בחינה I	בחינה II
משפט פתיחה (ב')	
השבת (ג')	
...	משפט פתיחה (ד')
...	...
	סוכות (ל"ד - ל"ו)
	משפט סיום (ל"ז - ל"ח)
סוכות (ל"ט - מ"ג)	

כאמור, משפט הסיום מניח רשימה אחת ארוכה של המועדות. כך נראה גם מפסוק ד': 'אלה מועדי ה'...' בניגוד לכך, אנו מוצאים שהמועדים הם דיבורים עצמאיים:

(ט' - י') וַיִּדְבֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם..

⁴ מעניין לציין שגם פרשת המוספים בפרשת פנחס, שהקרבנות המפורטים בו בנויים על הקרבנות בפרשתנו בבחינה II (זוהי האשה אשר תקריבו לה'... - ראו שיעורנו לפרשת פנחס, ודברינו בהמשך השיעור כאן), היא דיבור אחד ארוך הכולל את כל המועדים

"...חוקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם, שבת שבתון הוא לכם..." משום כך נראה לראות בלשונות אלה לשונות אופייניים לבחינה I. הביטוי המלא "שבת שבתון" איננו מופיע במקום אחר כאן בפרק, אך המילה "שבתון" והביטוי "בכל מושבותיכם" מופיעים במקומות נוספים, ולכן בהמשך הניתוח שלנו נוכל לראותם כאינדיקציה מסויימת לכך שהמקומות בהם הם מופיעים שייכים ל-I.

כמובן, פסוקים ל"א - ל"ב צריכים לפניהם ציון של התאריך שבו מדובר, ולכן חלק מפסוק כ"ז - לפחות "בעשור לחודש השביעי" - משותף לשתי הבחינות.

נשוב אחורנית לראש השנה (כ"ג - כ"ה). בקטע זה אין כפילויות וסתירות, אך הפתיחה בדיבור חדש (כ"ג) מלמדת על שייכות (חלקית לפחות) לבחינה I, וכך נראה גם מהשימוש במילה "שבתון". לעומת זאת, המשפט "והקרבתם אשה לה" (כ"ה) מתאים לבחינה II. לכן, מסתבר שפסוק כ"ד שייך ל-I, ופסוק כה ל-II. שוב, כמו ביום הכיפורים, ציון הזמן ("בחדש השביעי באחד לחודש") צריך להיות משותף לשתי הבחינות.

נשאר לנו לניתוח פסוקים י' - כ"ב, העוסקים בעומר ובחג השבועות. הדיבור החדש בפסוק ט' מלמד על שייכות (חלקית לפחות) לבחינה I. אנו מוצאים בכל הקטע הזה רק קושי מובהק אחד שיכול ללמד על פיצול בין בחינות, וזהו בפסוק שעוסק ב"מקרא קודש", הנושא המשותף לשתי הבחינות: בפסוק כ"א, כתוב:

וּקְרַאתֶם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה מִקְרָא קֹדֶשׁ יְהִיֶה לָכֶם...

הפועל "וקראתם" בתחילת הפסוק דורש השלמה במושא, ולכן יש לקרוא עם פועל זה את המילים "מקרא קודש": "וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש". אולם, על פי קריאה זו, הפועל הבא בפסוק, "יהיה לכם", נותר ללא נושא תחבירי. על כרחנו יש לקרוא את המילים "מקרא קודש" פעמיים, באופן שבכל קריאה הן משלימות את אחד הפעלים. כך מתקבלים שני משפטים בפסוק כ"א: "וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש", ו"מקרא קודש יהיה לכם". בלי חלוקה לבחינות קשה להצדיק קריאה כפולה של "מקרא קודש", ומלבד זאת גם מתקבלת כפילות, שהרי המשפט "מקרא קודש יהיה לכם" הוא מיותר אחרי שכבר נאמר "וקראתם מקרא קודש". מתבקש, אם כן, פיצול לבחינות, כאשר כל אחד מן המשפטים הנ"ל שייך לבחינה אחרת. המילים "מקרא קודש" משותפות לשתי הבחינות, וכך מתקבל בכל בחינה משפט שלם אחר.

עתה עלינו לשייך כל אחד משני המשפטים הנ"ל לבחינה אחרת מהבחינות הכלליות בפרק (I ו-II). המשפט "מקרא קודש יהיה לכם" מופיע בפרק בשלושה מקומות נוספים (ז' [חג המצות], כ"ז [יום הכיפורים], ו"ל [שמיני עצרת]). כל השלושה הם בפסוקים שכבר שייכנו אותם ל-II, ולכן נראה לשייך את "מקרא קודש יהיה לכם" כאן ל-II. למשפט "וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש" נותר להשתייך ל-I. ביטוי זה מתיישב עם משפט הפתיחה של הפרק בבחינה זו

בשבת, כפי שראינו, אין בפרשת המועדות קרבן. נמצא, שיש כאן הבדל יסודי בין הבחינות: בחינה II קובעת את קידוש הזמנים על ידי איסור מלאכה ועל ידי קרבנות ציבור, בעוד שבבחינה I הקידוש נעשה רק באמצעות איסור מלאכה.

הניתוח שלנו עד כה כלל את משפטי הפתיחה והסיום, את השבת ואת חג הסוכות. נמשיך ונחלק פסוקים נוספים בפרק לבחינות. לאחר שנסיים את החלוקה, נוכל לחזור ולבאר את משמעויות הבחינות באופן מלא יותר.

חלוקת המשך הפרק לשתי הבחינות

הפסקה העוסקת בחג הפסח ובחג המצות (ה' - ח') איננה פותחת בדיבור עצמאי. כלומר, הצייווי על חגים אלה כלול בדיבור הראשוני הנזכר בתחילת הפרק (א' - ב'). אם ציווי זה, או חלק ממנו, שייך לבחינה I, בה מצוי קודם לכן הצייווי על השבת, נמצא שבבחינה זו ציווי זה נכלל יחד עם השבת בדיבור אחד. עובדה זו עומדת בניגוד למה שראינו שבחינה I באופן כללי בנויה מדיבורים דיבורים עצמאיים, דיבור נפרד לכל חג. מכאן, שפסוקים אלה (ה' - ח') שייכים רק ל-II. גם הביטוי "והקרבתם אשה לה" שבעת ימים" (ח) מתאים לבחינה זו.

נדלג ליום הכיפורים (כ"ו - ל"ב). איסור המלאכה ומצוות העינוי מופיעים יחד פעמיים בקטע זה. פעם אחת בפסוקים כ"ז - ל':

(כז) ... וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֵׁיכֶם...

(כח) וְכָל מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ...

(כט) כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תִעָנֶה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרְתָה מֵעַמִּיהָ:

(ל) וְכָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָּל מְלֹאכָה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְהָאֲבֹדְתִי אֶת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמָּה:

ופעם שנייה בפסוקים ל"א - ל"ב:

(לא) כָּל מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ...

(לב) שֶׁבֶת שֶׁבֶתוֹן הוּא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֵׁיכֶם... תִּשְׁבְּתוּ שֶׁבֶתְכֶם:

נמצא, שאת הקטע של יום הכיפורים יש לחלק לשתי בחינות: פסוקים כ"ז - ל' שייכים לאחת מן הבחינות, ופסוקים ל"א - ל"ב שייכים לבחינה אחרת. כעת, עלינו לשייך שתי בחינות אלה לבחינות הכלליות בפרק (I ו-II).

כפי שראינו, בבחינה II הגדרת מקרא קודש היא בהקרבת אשה לה'. בפסוק כ"ז כאן מופיע "והקרבתם אשה לה'", אך בפסוקים ל"א - ל"ב אין זכר להקרבת קרבנות. לכן, יש לשייך את פסוקים כ"ז - ל' ל-II, ואת פסוקים ל"א - ל"ב ל-I.

בפסוקים ל"א - ל"ב (I) מצויים לשונות שאינם מופיעים כאן בבחינה II, ושדומים ללשונות המופיעים לגבי השבת בפסוק ג' (I). בשבת נאמר "וביום השביעי שבת שבתון... שבת היא לה' בכל מושבותיכם", וביום הכיפורים נאמר

מסתבר שאם בחינה II הייתה קיימת לבדה, היה איזה ציון זמן אחר (השווה להופעת החג בפרשת המוספים בפנחס, וראו מאמרו של מ"ר הרב ברויאר ב'פרקי מועדות'). בעקבות צירוף הבחינות, אין כאן ציון זמן אחר.

כפי שראינו, משפט הסיום של בחינה II מגדיר מקרא קודש כהבאת קרבנות. מסתבר, שאם בחינה II הייתה קיימת לבדה, היה כאן ציווי סתמי "והקרבתם אשה לה", אך בצירוף הבחינות, ציווי זה נכלל בפסוק י"ח:

וְהִקְרַבְתֶּם עַל הַלְחָם שֶׁבַעַת כְּבָשִׂים... אִשָּׁה רִיחַ נִיחַח לָהּ:

(המשך בעמוד הבא)

(פסוק ב'): "מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קודש" (אם כי קריאת מקרא קודש מופיעה גם ב-II).

פסוקים י' - כ' הם יחידה אחת שבה יש רצף ברור מפסוק לפסוק, ולא מסתבר לחלקה לבחינות. "עצם היום הזה" הנזכר כאן בפסוק כ"א בבחינה I מתייחס ליום הבאת לחם הביכורים המתואר בפסוקים הנ"ל. לכן, נראה שפסוקים י' - כ' שייכים לכל הפחות ל-I. אמנם מצויים בהם ציוויים על קרבנות ציבור, ועד כה ראינו קרבנות ציבור רק בבחינה II; אך לא מדובר בציווי הסתמי "והקרבתם אשה לה", אלא בקרבנות מפורטים וייחודיים לימים אלה. לכן, בכל מקרה מדובר בתופעה ייחודית כאן בפרק, ואין בעיה לשייך פסוקים אלה ל-I.

אמרנו שפסוקים י' - כ' שייכים לכל הפחות ל-I. עדיין ייתכן שהם משותפים לשתי הבחינות; אך נראה שהשימוש החוזר במילה "שבת" בפסוקים אלה ("ממחרת השבת יניפנו הכהן... וספרתם לכם ממחרת השבת... שבת שבתות... עד ממחרת השבת השביעית...") [בהתאמה: "א, ט"ו וט"ז]) מתיישב עם העובדה שהשבת עצמה מופיעה בפרק רק ב-I, וגם לשונות "שבתון" ו"שבת שבתון" לגבי המועדים מופיעים רק ב-I. כמו כן, מופיע בפסוקים אלה הביטוי "בכל מושבותיכם" (י"ד) אשר ראינו שהוא מופיע במקומות אחרים בפרק רק ב-I, וגם המילה "מושבותיכם" שכנראה קשורה לביטוי הנ"ל. לכן, נראה שפסוקים ט - כ' שייכים רק ל-I.

נמצא, שכל הפן החלקאי של ימים אלה מצטמצם לבחינה I. ממילא נראה ברור שגם פסוק כ"ב, שבעצם איננו עוסק במועדות, אלא מופיע כאן רק אגב מצוות הקציר, שייך אף הוא רק ל-I.

נשאר לנו לנתח את החלק השני של פסוק כ"א. כבר ראינו שאיסור מלאכה הוא ביטוי יסודי למקרא קודש ומשותף לשתי הבחינות בפרק באופן כללי. איסור מלאכה בשבועות מופיע רק בפסוק כ"א: "כל מלאכת עבודה לא תעשו". לכן, נראה שמשפט זה משותף לשתי הבחינות.

כאמור, הביטוי "בכל מושבותיכם" משתייך כנראה רק לבחינה I, ולכן נראה שהחצי השני של פסוק כ"א, "חוקת עולם בכל מושבותיכם לדורותיכם" שייך רק ל-I. סיוע נוסף לכך הוא שהביטוי "חוקת עולם לדורותיכם" מופיע כאן בפרק במקומות אחרים רק ב-I (י"ד [איסור חדש]; ל"א [איסור מלאכה ביום הכיפורים]; מ"א [חג הסוכות]).

לפי זה, החלוקה המלאה של פסוק כ"א היא:

I: וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש. כל מלאכת עבודה לא תעשו חוקת עולם בכל מושבותיכם לדורותיכם.

II: מקרא קודש יהיה לכם, כל מלאכת עבודה לא תעשו.

החלק של בחינה II בפסוק כ"א הוא בעצם כל מה שיש בבחינה II בעניין שבועות. ציון הזמן של החג, המוגדר על פי ספירה מיום העומר, משמעותי רק בהקשר בחינה I.

סיכום חלוקת הפרק לבחינות

נסכם באופן מלא את שתי הבחינות:

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם

בחינה II

בחינה I

מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדֵי:

(ג) שְׁשַׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלֶאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבַּת הוּא לֵה' בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם:

(ד) אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם:

(ה) בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעַרְבִים פֶּסַח לֵה':

(ו) וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חַג הַמִּצּוֹת לֵה' שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ: (ז) בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (ח) וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה לֵה' שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

(ט) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (י) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וְקִצְרְתֶם אֶת קִצְרֶיהָ וְהִבֵּאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית קִצְרֹכֶם אֶל הַכֹּהֵן. (יא) וְהִנִּיף אֶת הָעֹמֶר לִפְנֵי ה' לְרִצְוֹנְכֶם מִמִּחְרַת הַשַּׁבָּת יִנִּיפְנוּ הַכֹּהֵן: ... (יד) וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֲצֹם הַיּוֹם הַזֶּה... חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם:

[ציון זמן לחג השבועות]

(טו) וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמִּחְרַת הַשַּׁבָּת... שִׁבְעַת שַׁבְּתוֹת תְּמַיַּמַּת תִּהְיֶינָה: (טז) עַד מִמִּחְרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִית...:

[והקרבתם אשה לה']

(יז) וְהִקְרַבְתֶּם עַל הַלֶּחֶם שִׁבְעַת כֶּבֶשִׂים... אִשָּׁה רִיחַ גִּיחַח לֵה'...:

(כא) מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

(כא) וּקְרַבְתֶּם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת עוֹלָם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם: (כב) וּבְקִצְרֹכֶם אֶת קִצְרֵי אֲרָצְכֶם לֹא תִכְלֶה... אָנִי ה' אֱלוֹקֵיכֶם:

(כד) בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם

...בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם

שַׁבְּתוֹן זִכְרוֹן תְּרוּעָה

מִקְרָא קֹדֶשׁ: (כה) כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה לֵה':

מִקְרָא קֹדֶשׁ:

(כו) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(כז) אַף בְּעֵשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה

(כז) אַף בְּעֵשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה:

יֹם הַכַּפָּרִים הוּא מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה לֵה': (כח) וְכָל מְלֶאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה כִּי יוֹם כַּפָּרִים הוּא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִפְנֵי ה' אֱלוֹקֵיכֶם: (כט) כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תִעָנֶה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִקְרְתָה מֵעַמִּיהָ: (ל) וְכָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָּל מְלֶאכֶה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְהָאֲבֹדֹתַי אֶת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקְרָב

(לא) כָּל מְלֶאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם: (לב) שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן הוּא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּתַשְׁעָה לַחֹדֶשׁ בְּעָרֵב מְעָרֵב עַד עָרֵב תִּשְׁבְּתוּ שַׁבְּתֹכֶם:

עמה:

(לד) בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חַג הַסִּפּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לֵה': (לה) בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (לו) שִׁבְעַת יָמִים תִּקְרְיבוּ אֲשֶׁה לֵה' בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי מִקְרָא קֹדֶשׁ יְהִי לָכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אֲשֶׁה לֵה' עֲצֵרֶת הוּא כָּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

(לז) אֱלֹהֵי מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרְאֵי קֹדֶשׁ לְהִקְרִיב אֲשֶׁה לֵה' עֲלֵה וּמְנַחֵה זֶבַח וְנִסְכִּים דָּבָר יוֹם בַּיּוֹמוֹ: (לח) מִלְּבַד שִׁבְתָּת ה' וּמִלְּבַד מִתְּנוּתֵיכֶם וּמִלְּבַד כָּל נְדָרֵיכֶם וּמִלְּבַד כָּל נְדָבְתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לֵה':

(לג) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (לד) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר:

(לט) אַךְ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַסְפְּכֶם אֶת תְּבוּאֹת הָאָרֶץ תַּחֲגוּ אֶת חַג ה' שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שִׁבְתוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שִׁבְתוֹן: (מ) וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן... וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים: (מא) וְחַגְתֶּם אֹתוֹ חַג לֵה' שִׁבְעַת יָמִים בְּשָׁנָה חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי תַחֲגוּ אֹתוֹ: (מב) בְּסֻכּוֹת תֵּשְׁבוּ...: (מג) לְמַעַן יִדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם כִּי בְּסֻכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

(המשך בעמוד הבא)

החודש - חג ה' הגדול, החג היחיד בשנה בבחינה זו הנוהג יותר מיום אחד, אשר בתחילתו "שבתון" (ל"ט) ובסופו "שבתון" (שם).

חג הפסח, אשר זמנו נקבע לפי הארוע ההסטורי של יציאת מצרים, ולא בסימן השבע - איננו כלול בבחינה זו.

במסגרת מגמה זו של יצירת כלים חדשים לקידוש הזמן, כל מועד ומועד (מלבד השבת עצמה) אף מקבל אופי ייחודי ומצוות ייחודיות: העומר ושתי הלחם עם הקרבנות הנלווים להם, ואיסור חדש; זכרון תרועה; עינוי נפש; ארבע מינים וסוכה. המצוות מבטאות באופנים שונים את ההכרה במלכות ה', באדנותו על העולם, על האדם, ועל הניתן לאדם, וכך מתקדשים המועדים למלכות ה' על ידי פעילות האדם בימים אלה. במסגרת מצוות אלה מצויים הדגשים של "בכל מושבותיכם" ו"חוקת עולם לדורותיכם".

* *
 * כל הזכויות שמורות לישיבת הר עציון וליהודה ראק, תשס"ט *
 * לשאלות והערות ניתן לפנות ליהודה ראק בדוא"ל *
 * yrock20@gmail.com *
 * נעוץ על ידי צוות בית המדרש הירטואלי *
 * *
 * בית המדרש הירטואלי *
 * מיסודו של *
 * The Israel Koschitzky Virtual Beit Midrash *
 * האתר בעברית: <http://www.etzion.org.il/vbm> *
 * האתר באנגלית: <http://www.vbm-torah.org> *
 * משרדי בית המדרש הירטואלי: 02-9937300 שלוחה 5 *
 * דוא"ל: office@etzion.org.il *
 * *

ג. משמעויות הבחינות

עתה עלינו לבאר את משמעויות הבחינות.

בחינה II מוגדרת היטב באמצעות פתיחתה וסיומה. הבחינה עוסקת בקידוש המועדים באמצעות הקרבת קרבנות לה'. קידוש זה איננו מגדיר ויוצר מאפס את קדושת הזמנים, אלא התורה מגדירה אותם מראש כ"מועדי ה' מקראי קודש", וישראל צוו "תקראו אותם במועד" - בזמנים המוגדרים והידועים שלהם, ישראל צריכים להוסיף נופך בקדושתם באמצעות הקרבת קרבנות ציבור. כלומר, מגמה זו איננה מגדירה את מועדי ה', אלא מנצלת את מועדי ה' לצורך קידוש נוסף בעבודת ה' במקדש. מלבד נדרים ונדבות של יחידים, על הציבור לנצל את החגיגות של מועדי ה' להוספת קרבנות.

בבחינה זו (II), הייחודיות והחדווה המיוחדת הקיימים בזמנים המיוחדים לה' הם הזמן המתאים להתחזקות בעבודת ה', לתוספת עבודה של הציבור במקדש ה'. מועדים ייחודיים, החוזרים רק פעם בשנה, מתאימים לקידוש מיוחד זה. לכן, השבת, החוזרת מידי שבוע, איננה כלולה כאן, אך כל המועדים האחרים - שלוש רגלים וימים נוראים - כלולים. וכיוון שלא מדובר בחידוש הזמנים עצמם, אלא רק בהוספת רובד עבודת הקרבנות לזמנים, ורובד זה הוא זהה מבחינה מעשית וקיומית בכל המועדים - הכל ניתן בדיבור אחד ארוך.

כאמור, בחינה זו איננה מחדשת מועדות אלא מוסיפה להם את רובד הקרבנות. בשני מועדים רובד הקרבנות כבר קיים מקודם - בפסח וביום הכיפורים. בפסח - קרבן הפסח, המצווה כבר בספר שמות (פרקים י"ב - י"ג). ה'כיפורים' האמורים כאן הם מעשי הכיפור של הכהן הגדול במקדש, המפורטים לעיל בפרק ט"ז בפרשת אחרי מות. זהו פירוש "כי יום כיפורים הוא לכפר עליכם" (כאן, בפסוק כ"ח). משום כך, בשני מועדים אלה, התורה - בבחינה זו - מלבד הקרבת האשה לה', מזכירה את עבודות הקרבנות שלהם ("פסח" ו"כיפורים") עם המצוות הנלוות להן - אכילת מצות ועינוי נפש.

בחינה I, לעומת זאת, מוסרת ביד ישראל את יצירת קדושת הזמנים: "מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קודש - אלה הם מועדי"; כל מועד ומועד הוא חידוש עצמאי של קדושת זמן, וניתן בדיבור עצמאי.

כיוון שמדובר בקביעה וביצירה של קדושת מועדים, הזמן הספציפי של כל מועד ומועד הוא משמעותי בהקשר קביעתו כקדוש לה'. משום כך, זמני כל המועדים בבחינה זו תלויים במספר שבע, המבטא את אדנות הבורא על העולם וחידושו את הזמן, והמונח "שבת" חוזר בכלם. המועד הראשון לקידוש הוא השבת עצמה (ג), המהווה כאן אב-טיפוס ליתר המועדים. לאחר מכן בא חג השבועות (ט"ו - כ"א), המבוסס על ספירת "שבע שבתות" המתחילות "ממחרת השבת". ולבסוף, מועדי החודש השביעי: בראשיתו, "שבתון זכרון תרועה" (כ"ד); בעשור לחודש השביעי - "שבת שבתון" (ל"ב); ובחמשה עשר בו, בגבורת